

ՓՈԽՆՁ

ԹԻԻ 1074

ՉՈՐԵՔՆԱԲԹԻ

1876 ՄԱՅԻՍ 5

ԱԶԳԱՅԻՆ

Շաբաթ օրը ծանուցինք՝ իզմիրեան գեր. Տ. Մատթէոս Ծ. վարդապետի Ս. Էջմիածնէն առ ամեն. Ս. Պատրիարքն ուղղած հեռագրին իմաստը, որով կիմացուէր թէ ժամանակ մը հոն պիտի մնայ:

Այս առաւօտ իմացանք, թէ երէկ Ս. Էջմիածնէն մասնաւոր հեռագիր մը հասնելով մայրաքաղաքս՝ լուր տուեր է թէ գեր. իզմիրեան արգէն Եպիսկոպոս ձեռնադրուել է, և այս շաբթու ճամբայ կենէ Պոլիս գալու համար:

Եթէ ստոյգ է այս հեռագիրը՝ Նորին գերապատուութիւնը առաջիկայ շաբթու մէջ մայրաքաղաքս կտեսնուի:

Ազգային երեսփոխանական ժողովը պիտի դուստարի առաջիկայ ուրբաթ օրը: Առաջին դործը պիտի ըլլայ՝ երեսփոխանական նոր ընտրութիւնները վաւերացունել, և մայր գիւմրէն նորոգել ըստ ներքին կանոնադրութեան:

Հանրածանօթ Չիլիկիրեան՝ շաբաթ օրը Մեծիկէն ոնո հսկողութիւնը տարաքաղաքս Բ. Գուռն, և անտի՝ Պատրիարքարան բերուելով, Եփեսոս-գուռնի հիւանդանոցը զրկուեցաւ:

Տեղւոյն տալիս ոմանք գրով մը խնդրել են Պատրիարքարանէն որ Չիլիկիրեանի յանձնուի հովուել զիրենք: Մէրսինի մէջ գտնուած ատենը, ըստ վկայութեան յիշեալ ազգայնոց, Եկեղեցի մը կառուցանելու պատճառ ելեր, և ուրիշ գործերով ալ ժողովրդեան օգտակար հանգիստացեր է:

Չիլիկիրեանի համար այսօրի բարի վկայութեան գրեր՝ մայրաքաղաքիս քանի մը երեւելի ազգայնոց ալ ողջուել են Մէրսինէն:

Իզմիրէն մայիս 1 թուոյ առ մեզ գրուած նամակի մը մէջ գհութեամբ կարգացինք հետեւեալ տողը:

«Վերջապէս Բ. Գրնէն հաւաւայն հըրամանագիրը, որում կապահինք ակընդէտ:

«Երեքշաբթի օրը, վստափայլ կուսակալն առաջնորդարան զրոյ ազգային տուժարներն. և երէկ երեսփոխանական նորընտիր ժողովն առաջինիստն ընելով՝ քուէից բացարձակ առելութեամբ գիւմրէն կազմեց, որոյ անսմք են:

Եսայի էֆ. Եսայեան. Ատեպետ Խաչատուր էֆ. Չաքիւն Կոնստանդին Խաչատուր էֆ. Էքիզեան. Կոստենայ. Ստեփան էֆ. Տէսթէրէն. Կոստենայ:

«Այս նստին ներկայ էի համայն երեսփոխանք, բացի երկրէն՝ որոնք քաղաքէն ալ բացակայ էի

«Այսօր ընտրութեան տեղեկագիրը կղրկուի Պատրիարքարան: Կյուսամք որ կեդրոնական վարչութիւնը կփութայ ժամյառաջ վաւերացունել զայն, որպէս զի ազգային միւս ժողովոց ընտրութիւնք ալ կատարուին փութով»:

Իզմիրի ազգայինք, իրենց խնդրոյն թէ և ուշ բայց վերջապէս դոհացուցիչ կերպիւ կատարուելուն համար շատ ուրախ եղեր են. և քաղաքական ժողովն շնորհակալեաց գիր ուղղեր է առ ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն: Կլեմէք, թէ ժողովրդեան կողմանէ ալ բազում ստորագրութեամբ շնորհակալեաց ուղերձ մը պիտի զրկուի Պատրիարքարան:

Շնորհաւորելով մեր այս պատուարժան ազգայինները, կխնդրեմք, որ ինչպէս մինչև ցարդ նոյնպէս և այսուհետև չափաւորութեամբ և իրաւախօհութեամբ վարուին. և եթէ տակաւին դժբաղդաբար հակառակորդ մաս մը կգտնուի, հաշտութեան և սիրոյ հըրաւէր կարգան նոցա և ամենքին միահամուռ գունդ գործեն ի շինութիւն և յառաջադիմութիւն:

... Խմբագիր

Մասիսի 1819 թիւ թերթին մէջ մեծ. Բ. Տիւրկէրեանի առաջադրած թուաբանական խնդրոյն մէկ լուծումն տեսանք Հրանտ Գ. Ներշապուհ ստորագրութեամբ Մասիսի 1821 թերթին մէջ:

Մեծ. Հրանտ այնպէս կարծէ թէ միայն երկու տեղիքով լուծուող հարցերն են զորոնք փոխադրուած են ինչպէս զայս: Երբեք որ և իցէ երկու թուոց քառակուսիներուն գումարին քառակուսին՝ երկու ուրիշ թուոց քառակուսիներ կը պարունակէ միշտ. այսինքն թէ $a^2 + 2ab + b^2 = (a+b)^2$ բացատրութեան, որոյ մէջ a և b , առանց սահմանափակուելու, որ և իցէ թիւեր կրնան ըլլալ:

Մ. Ս. Յօփթեան
Մեծ. Հրանտ Գ. Ներշապուհի լուծման մէջ $a^2 + 8ab + 8a^2 + 4a + 1$ բացատրութիւնը փոխանակ հաւասար $(2a^2 + 2a)^2 + (2a + 1)^2$ ըլլալու, թերեւս տպագրական սխալմամբ հաւասար $(2a^2 + 2a)^2 + (2a + 1)^2$ եղած է:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հասարակաց կրթութեան նախարար անուանեցաւ՝ Սիրիոյ նախորդ կուսակալ Ճէվտէթ փաշա:

— Պրուսայի կուսակալ կարգեցաւ՝ Գօնեայի նախկին կուսակալ Վէլիէտտին փաշա:

— Հէրսէքի կուսակալ անուանեցաւ՝ Շքոտրայի նախորդ կուսակալ Ապի փաշա:

— Շքոտրայի կուսակալ կարգեցաւ՝ Ահմէտ Համիթ փաշա:

— Վճռալինջ (Թէէմիզ) ատեանին անդամ ընտրուեցաւ Մուսթաֆա Էֆէնտի:

— Դատարանաց քննիչ (մէհաքիմ միւֆէթթի) կարգեցաւ՝ Հէրսէքի նախորդ կառավարիչ Սալիմ Էֆէնտի:

— Նախարարաց ժողովոյ անդամ, և եգիպտական իշխանութեան ներկայացուցիչ բարձր. Աբրահամ փաշա՝ որ Եգիպտոս կգտնուէր, երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս դարձաւ:

Նորին վսեմութիւնը մօտերս Եւրոպա պիտի ուղևորի եղեր:

— Սէրտարը-Էքրէմ Ապտիլ-Քէրիմ փաշա, Շէվքէթ փաշայի հետ Էտիրնէի ու Ֆիլիպէի կողմերը գնաց այսօր, զինուորական շարժմանց անձամբ վերատեսչութիւն ընելու համար:

— Լա-Թիւրքի կգրէ, թէ բարձրապատիւ Մայր թագուհին ուրբաթ օրը Պոլիս, Պէշիկթաշ ու Գասրմ-փաշա շատ կողմեր եզներ մորթել տալով՝ կարօտելոց բաժնել տուեր և հրամայեր է, որ դպրոց գացող աղքատիկ տղոց ցուցակը շինեն ու իրեն ներկայացունեն:

— Էտիրնէի մէջ, և Պուլղար՝ 2 սերվիացի և 2 գարաւաղցի անդամներէ բաղկացեալ խռովայոյզ մասնաժողով մը երեւան հանուել է:

— Պէրլինի մէջ, կըսէ Լոնտոնէն մայիս 1 թուով քաջուած հեռագիր մը, լաւ տպաւորութիւն ըրեր է օսմանեան նախարարաց մէջ տեղի ունեցած վերջին փոփոխութիւնը:

— Լուր կայ, թէ Պէրլինի օսմանեան դեսպանը Բ. Գրնէն հրաման ընդունած է՝ ծանուցանել ժողովին, որ Սերվիոյ ու Գարաւաղի իշխանութիւնները Հէրսէքի ապստամբութեան օգնելէ արգիլուին:

— Վիեննայի լրագիրք միաբերան սուտ կհանեն՝ Պօնա և Հէրսէք օտար զօրութեանց մտնելու զրոյցը:

— Պօլսէն տրուած լուրերը, Աթէն մէջ բաւական տագնապ պատճառեցին, կըսէ Աթէնքէն քաջուած հեռագիր մը:

— Աւստրիոյ կառավարութիւնը՝ Բալուզա գտնուող Հէրսէքի գաղթականաց յատկացեալ նպաստը դադարեցուցեր է:

Տեղւոյն կառավարութեան պաշտօնատան առջև հաւաքուել են 300ի չափ մարդիկ և հաց խնդրել են, բայց ոստիկանութեան միջոցաւ վճնտուել են:

Ասոր վրայ, ռուս հիւպատոսարանը դիմեր են, և նա ալիւր կառավարութեան հրահանգ խնդրել է:

— Պօնայի գաւառական լրագրէն կիմանամք, թէ յիսունէն աւելի սերվիացի ասպատակք Եֆէն-Վարուշի Մաչիք գիւղը քրիստոնէի մը տուն մտեր, տանտէրը գանակոծեր, կինը վիրաւորեր, և

տանը մէջ գտնուած բաները առեր դա-
ցեր են :

— Բուժմէի տղայը կողմերէն արմտիք
կամբարուի Գրէք, վերադարձող հէր-
սէքցուց բաշխելու համար :

— Երկրորդ բանակին կեդրոնէն քա-
նի մը գունդ այրուծի՝ Բուսնուգ գացեր
են :

— Սօֆիայի կողմերը Պալգանները ձիւն
եկեր է :

— Գարատաղի իշխանութիւնը՝ քանի
մը գունդ զօրք սահմանադիրոյն դէպ
ի արեւելեան կողմը կգումարէ եղեր :

— Ռուս դեսպանին տիկինը՝ որ Բե-
դըրսպուրկ կգտնուէր, երկուշաբթի մայ-
րաքաղաք դարձաւ :

— Վայիզ (քարոզիչ) էֆէնտիններն եր-
կուշաբթի օր Բ. Գուռն երթալով՝ բա-
րեմաղթութիւններ ըրեր են մեծ Եպար-
քոսին յաջողութեան համար :

— Երկու գունդ Բէտիֆ զօրք՝ երկու-
շաբթի Թաթար-Պաղարճը գլրկուեցան :

— Թաթար-Պաղարճը գլ կողմերը խու-
վութիւն հանող երկու Պուլղար քահա-
նայք՝ մայրաքաղաք բերուեր են ընդ
հսկողութեամբ ոստիկանաց :

— Ըստ Ֆար տիւ Պոսթորի՝ Թաթար-
պաղարճը գումարեալ օսմանեան զօրքը
18,000 ի հասած է :

— Լէվընդ-Հէրբլտ լրագիրը առանց
որոշեալ ժամանակի դադարեցաւ Բ.
Դրան հրամանաւ, ռուս դեսպանին դէմ
խիստ ծանր յօդուած մը հրատարակած
ըլլալուն համար :

— Պելճիոյ դեսպանը զինուորական
պաշտօնատան հիւանդանոցն երթալով՝
անցեալ չաբթու իւր կառքէն դիպուա-
ծով կոխուելով վիրաւորեալ զինուորը
տեսեր և նուէր տուեր է : Դեսպանն
այս դէպքը անձամբ ոստիկանութեան
նախարարին ալ ծանուցած ըլլալով՝ նա-
խարարն փոխադարձ այցելութեան գնաց
առ դեսպանն :

— Մանաւոր և պաշտօնական տեղե-
կութեանց նայելով, Թաթար-Պաղարճը
գլ կողմերը երեւան ելած ապստամբու-
թիւնը քիչ օրէն պիտի վերջանայ : Ա-
պստամբը դիմակալելու զօրութիւն չու-
նին, և մինչև ցարդ եղած կռուոց մէջ
երբէք յաջողութեան երես տեսած չեն
եղեր :

— Ոստիկանութեան նախարարն կո-
չուէք մը տուեր է արհեստական վար-
ժարանի ուսանողաց, 36 գուն նուիրելով :

— Կըսուի, թէ Սերվիոյ մէջ տես-
նուած չափազանց եռանդներն՝ այս օ-
րերս մեղմանալ սկսեր են :

— Կարնոյ գաւառական լրագիրը կը
գրէ, թէ Բալուի երեւելիներէն Հաշիմ
պէյ, Չարսանճադի երեւելիներէն Էսհաֆ
պէյ, և սեղանաւորներէն Թարաքճեան
էֆէնտի, չորրորդ բանակին համար մէկ
մէկ ձի նուիրեր են :

Այս Էսհաֆ պէյը արդեօք յաճախ
գանգատանօք իշատակեալ Էսհաֆ պէյն
է :

— Անցեալ չորեքշաբթի Գատը գիւղ
բողոքականաց նորակառոյց ժողովարա-
նին բացման հանդէսը՝ ի ներկայութեան
անգղիական դեսպանին կատարել որոշ-
ուած ըլլալով, երբ նոյն օրը նոյն գիւ-
ղէն և Պէյօղլուէն բողոքականք համա-

խմբեալ՝ դեսպանին գալտեան կապա-
սեն եղեր, Նորին վսեմութեան կողմանէ
գիր մը հասնելով՝ հանդիսին ժամանակ
մը յետաձգել հարկ ըլլալը ծանուցած է
եղեր : Ասոր վրայ, ցրուեր է բազմու-
թիւնը :

— Զինուորական գործոց նախարար Հի-
սէյին Աջնի փաշա՝ Պրուսայի կռուակալ
անուանուած տեսնը գերմանական լրա-
գրի մը թղթակցին հետ տեսնուելով, կար-
ծիք յայտնեւ թէ Հէրսէքի խնդրոյն
վախճան տալու համար Գարատաղն ու
Սերվիան գրաւել պէտք է, և թէ Էսատ
փաշա (վախճանեալ) և Միտհաթ փաշա
ալ այսպէս կը խորհին, բայց Մահմուտ
Նէտիմ փաշա չհաճիր. և աւելցուցեր է
թէ « մեր այս կարծեաց ուղղութիւնը
պիտի հաստատուի » :

— Ի պաշտօնէ կծանուցուի, թէ Պաղ-
չէ-գափու ոսկերչի մը խանութէն գողու-
թիւն ընելով փախչող Ֆաթմա անուն
տաճիկ կինը ոստիկանութեան կողմանէ
բռնուած ըլլալով՝ ուրիշ ով որ անկից բան
մը կը պահանջէ, կրնայ Պօլսոյ Թահգիդ
Գոմիսիօնին դիմել :

— Միջերկրական ծովու ռուս նաւա-
տորմէն կիրակի օրը մայրաքաղաքս ե-
կաւ գործէթ մը, որոյ անունը Սօգօլ է,
և ութ թնդանօթ ու 200 հոգի ունի Ժէյը :

— Ներկայ վիճակին առթիւ, Սեր-
վիոյ զինուորական զօրութեան չափն բա-
զում խորհրդածութեանց առարկայ ե-
ղած է : Սերվիան մեծ ցցունել ուղղուե-
րը կշանան հաւատացունել թէ, ի հարկին
կրնայ մինչև 140 հազար զօրք հանել : Բայց
լրջաբար խորհելով դիւրին է գիտնալ թէ
այս իշխանութիւնը չկրնար այսչափ զօրք
հանել. յայտնի է թէ, Սարվիոյ բոլոր
բնակչաց թիւն է 1 միլիոն 300 հազար :
առոր 700 հազարը արու համարելով, և
կէսն ալ ծերոց ու տղոց համար զեղչե-
լով կմնայ 350 հազար : Եթէ Սերվիա այս
հաշուով 140 հազար զօրք կրնայ հանել,
ուրեմի Գերմանիա ալ 6-7 միլիոն հզանէ,
նոյնպէս և այլ կառավարութիւնք : Դի-
ցուք թէ այդչափ զօրք կհանէ, բայց
ուրիշ պիտի գտնէ դրամը. տարին ընդ-
ամենը 16 միլիոն Ֆրանք մուտք ունի :
փոխառութեան համար շատ տեղ գլուխ
զարկաւ բայց չյաջողեցաւ. հաշիւ եղած
է թէ պատերազմի ժամանակ զինուոր
գլուխ օրը 3 ական Ֆրանք պէտք է :
արդ՝ կարելի՞ բան է որ փոքրիկն Սեր-
վիա, կըսեն, 140 հազար զօրք կարող
ըլլայ պահել :

Սէլանիկի վրայ հետեւեալ տեղեկու-
թիւններն ամփոփած եմք :

Երէկ առաւօտ Սէլանիկէն եկած հե-
ռագրի մը նայելով գողղիական ու անդ-
ղիական մէկմէկ զրահաւորք, գերմա-
նական գործէթ մը և իտալական նաւ մը
Սէլանիկ հասնելով, հոն գտնուողներուն
հետ միացեր են. և սպանեալ հիւպա-
տոսաց յուղարկաւորութեան հանդէսը
դեռ չէ կատարուեր :

Գողղիական հիւպատոսին մարմինը յա-
տուկ նաւով մը Գաղղիա պիտի փոխա-
դրուի եղեր :

Իտալական զրահաւոր մը, և պատե-
րազմական ուրիշ փոքր նաւ մը շաբաթ
օրը Սէլանիկ հասեր են :

Ամերիկեան նաւ մ'ալ Սէլանիկ երթա-

լու համար ճամբայ ելեր է :

Անգղիական նաւ մ'ալ՝ որ 14 թնդա-
նօթ կիրէ եղեր, Սէլանիկ գացեր է :

Սէլանիկ գտնուող և գալիք նաւերն՝
ընդամենը 11 կըլլան :

Տեղւոյն կռուակալն ու վահան էֆէն-
տի մայիս 1 թուով հեռագրեր են Բ. Դը-
րան, թէ ուրա 3 օրը 35 հոգի՝ ոճրագոր-
ծութեան շատ և քիչ մասնակցողք բան-
տարկուեցան, թէ՛ քաղաքին մէջ կա-
տարեալ անգործութիւն կտրէ, և թէ՛
այս գործողութիւնը ծանուցուած է օ-
տար տէրութեանց քով գտնուող օսման-
եան գեղականաց :

Մայիս 2 թուով հեռագիր մ'ալ կծանու-
ցանէն, թէ 18 հոգի ալ բանտարկուե-
ցաւ, և դեռ կչարունակուին ձերբակա-
լութիւնք :

Երբեմն կղզեաց գայմադամ Հաճի
Մէհմէտ պէյ՝ հազարապետի մը և քանի
մը հարկաւորապետաց հետ Սէլանիկ ուղե-
ւորեր են, յանձնաժողովին ներկայ դըտ-
նուելու համար :

Սէլանիկի գէպքին շարժառիթ եղող
աղջիկը՝ վեց ամիս յառաջ տաճիկ մը հետ
ամուսնացած և յղի եղած ըլլալով, ա-
մուսնութիւնը Սէլանիկի մէջ արձանա-
գրել տալու ելած է, և իւր աղջական-
ները կանխաւ իմանալով խումբ մը Պուլ-
ղարաց հետ կայարանը խռներ և բռնի ա-
ռեր տարեր են եղեր :

Նախորդ ամիս 26 ին, Սէլանիկի մէջ
20 վայրկեանի չափ ժամանակ կարկուտ
դալով շարունակ, երկրագործութեան
փնաս տուեր է :

Սէլանիկի գէպքին վրայ, Բ. Գրնէն
ապրիլ 27 թուով առ կռուակալութիւնս
ուղղեալ հրամանագրի մը թարգմանու-
թիւնն է :

« Այս անգամ լուեցաւ իւր Գալթիւն
ընդունող (միջոցառիչ) աղջկան մը
պատճառաւ, Սէլանիկի իսլամներէն խել
մը անձանց՝ իրենց ժողովուած տեղն ե-
կող գաղղիական ու գերմանական հիւ-
պատոսները սպաննելն :

« Կառավարութեան աչքին առջև, եր-
կու մեծ տէրութեանց պաշտօնակալաց
վրայ եղած այս ծանր ոճրագործութիւ-
նը՝ որ բոլորովին անվայել է մարդկու-
թեան և Կառավարութեան, Նորին կայ-
սերական Նահապառութեան խիստ մեծ
տխրութեա պատճառ եղաւ, և իսկոյն
աղղու միջոցներ ձեռք առնուեցան՝ ոճ-
րագործներն այսպաղ ու խստիւ պատ-
ժելու համար :

« Ծանուցնելով զայս՝ կայսերական
հրամանաւ ետեւեալ պատուէրները կը
տրուին :

« Ինչպէս ամայն ժողովրդեան կենաց,
ընչից ու պառույ պահպանութիւնը՝ կա-
ռավարութեան գլխաւոր պարտքն է,
նոյնպէս Տաւատան բնակեալ և գաշ-
նադրութեա ապահովեալ օտար հպա-
տակաց ու վառականաց, և մասնաւո-
րապէս հիւստոսաց և այլ այսպիսի
պաշտօնակալ կենաց՝ ընչից ու պատ-
ուոյ ըստ անայնի պաշտպանութիւնը՝
Կառավարութեան կարեւոր պարտաւորու-
թիւններէն է Այս մասին, ամենափոքր
անհոգութիւնն ու պաշտօնակալք՝ միւ-
րի ու գայգաւմներէ սկսեալ մինչև

կուսակալներն, ամենքն ալ աստիճան աստիճան պատասխանատու են. որովհետեւ այս պարտաւորութեանց անփոխ ըլլալէն, և գաւառաց տնտեսականութեան նէն յառաջ գալն կարելի եղած գէպքերուն միջոցներն տեղւոյն կառավարութեան և համայն բնակչաց վերաբերելուն համար, անհոգութեամբ վարուող և չարեաց պատճառ գտնուող պաշտօնակալաց՝ ծանր պատասխանատուութեան տակ մնալն իրաւունք է :

«Ահաւասիկ, այսոս խորհրդածութեամբ, և Սէլանիկի գէպքը յորինակ և ի խրատ մատուցանելով, կապահանջուի որ խիստ ուշադրութիւն ըլլայ և ամենայն կարելւորութիւն ընծայուի, թէ՛ մահմետական և ո՛չ-մահմետական հպատակաց, և թէ՛ օտար հպատակաց ու պաշտօնակալաց անդորրութեան ու պահպանութեան համար. և միանգամայն՝ այս պատուէրը կուսակալութեան համայն պաշտօնակալաց և ժողովրդեան հաղորդուի, պատշաճ եղած միջոցաւ : »

Պէրլինէն տրուած լուրերն են :

Ընդհանրապէս կկարծուի, թէ Պէրլինի ժողովը վախճան պիտի տայ Հէրսէքի խնդրոյն՝ առանց երբէք Եւրոպայի խաղաղութիւնը վրդովելու :

Ռուսաց կայսրը ամայս Զին Պէրլինէն, Էմս ուղևորներ է : Կիցմ կայսրը յուղարկաւոր գացեր է մինչև երկաթուղւոյն կայարանը, և Աղեկսանդր կայսրը մեկնելու ժամանակ « Էմս կտեսնուինք » ըսեր է : Մինչև այսօր Աստրիոյ և Ռուսաց զինուոր նախարարք ալ իրենց տեղերը դարձած ըլլալու են :

Կորչագոֆ իշխանը ժողովին խորհրդակցութեան արդիւնքը միւս կառավարութեանց հաղորդելով, զանոնք ալ Էմս կտեսնուինք պիտի հրաւիրէ : Պէրլինէն հեռագրով, եւս և ստոյգ աղբիւրէ առնուած լուր կուտայ թէ Էմս տեղութեանց մէջ միաբանութիւնն հաստատուն է, և վերջնական կերպիւ տրամադիր են Տաճկաստանի խռովեալ կողմերն անդորրել, և ներկայ վիճակին մէջ պաշտպանել Տաճկաստան գտնուող օտար հպատակները :

Կկարծուի թէ Պէրլինի ժողովոյ խորհրդակցութեան արդիւնքն եղած է՝ եւրոպական ուրիշ կառավարութեանց հետ առաջարկել Բ. Դրան, որ Հէրսէքի և Պոնտայի կողմանց համար վարչական նոր կարգադրութիւններ ըլլան, մահմետականաց ու քրիստոնէից համար զատ զատ դատարաններ սահմանուին, և քրիստոնէից ու մահմետականաց թաղերը զատուելով իրենց համար ոստիկաններ ընտրեն :

Ռուսիոյ երկաթուղեաց բոլոր կայարաններն, յանուն հէրսէքի դադլթականաց, ճամբորդներէն ստակ կհաւաքուի եղեր. բայց կառավարութիւնը նշկատելով որ ժողովուրդը այս պատճառաւ կնեղուի, հրամայեր է որ ամեն կայարան մէկ մէկ սնուուկ հաստատուի, և ուզողը տայ :

— Գուպայի մէջ ապստամբութիւնը կշարունակէ, և օր յօրէ կծանրանայ : Ապստամբք քանի մը ամսէ հետէ բերդ մը պաշարած են, յորում սպանիական

զօրքը խիստ դառն վիճակի մէջ կգտնուի, և ձի՛ էջ ու շուն կտրեր կերեր են :

— Չինաստանի մէջ հետախախտ նման հիւանդութիւն մը երեւան ելած է, և շատերը զոհ կերթան :

Այս երկրին ալ մէկ քանի կողմերը ապստամբութիւն կայ. կառավարական զօրքը չյաջողիր զսպել և քանի մը հազարը ջարդուեր է :

Կառավարութեան գանձային վիճակն շատ նեղ ըլլալով, զօրքն սպառազինելու և ապստամբութիւնները ջնջելու համար՝ հարկադրեր է Ամերիկայի դիմել փոխառութեան համար, և արդէն քանի մը պաշտօնակալք այս պատճառաւ Նորեօրք հասեր են :

— Հապէշաստանի մէջ սկսած ներքին պատերազմն՝ տակաւին կշարունակէ ամենայն սաստկութեամբ :

— Գերմանիոյ մէջ գոմիւնի կուսակից Կ. Լրագիր կայ եղեր, մինչդեռ Գաղղիոյ մէջ 7 էն աւելի չկայ :

— Հանրածանօթ Պազէն և Գերմանիոյ մարաշխտ Մուքէ, շոգեկառաց մէջ յանգէտս զիրար տեսեր են՝ Հռոմէն ճամբորդած ատենինն :

— Գաղղիոյ մէջ կոչկակար մը երեք անգամ՝ ամուսնացեր, և այժմ Կ. Ե. Ե. Ե. հայր է եղեր, իւրաքանչիւր ամուսինէն 15 ական զաւակ ունենալով :

Սամուռնէն կգրեն ապրիլ 24 թուով :

« Չարչամպայէն գրուած նամակ մը հետեւալ քստմնելի գէպքը կը պատմէ, զոր արժան սեպեցի գրել ձեզ, ի հրատարակութիւն : »

« Ներկայ ամայս 1872, գիշերը ժամը 1ին տեսնենք, Թէրմէն եկող երկու չէքէզներ, Բէշիխան և Թաթուստան անուն, Պապա-Քէստանէ կոչուած գիւղին մօտէն անցած ատեննին, նոյն գիւղի բնակիչներէն՝ Մուսա և Քեա-միլ անուն երկու տաճիկներ, հրացան ի ձեռին խոշոր ծառի մը քով պահուելով չէքէզներն հրացանի հարուածներով կը վիրաւորեն : Բէշիխանի տունը շատ հեռու չըլլալով, կուգէ փախչի և իր տունն ապաստանի. բայց ճամբան Գէշ-Էմս մեռնի. իսկ Թաթուստան քովէն Բէշիխան տարձանակն հանելով, Մուսայի ոտքին հարուած մը տալ կուգէ, բայց գնտակն նպատակէն վրիպելով, Թաթուստան, առաջի, կսկսի փախչի, ընդունած վերքը ձեռքով բռնելով : Քեամիլ, զգալով իւր յանգանութեան մեծութիւնը, ինքզինքն արգարացնելու համար իսկոյն Չարչամպա երթալով, Գայմազամ Պէքիր պէյին կը պատմէ եղելութիւնը, ինքզինքը բոլորովն ապստամբութեան շարքով : Բայց Պէքիր պէյ, որ ազնիւ և միանգամայն հեռատես անձ մ'է, սորա խօսքերէն կասկածելով, կը բանտարկէ, և քանի մը ոստիկաններ կը շրջկէ նոյն գիւղն : Հետեւալ օրը Պէքիր պէյ ինքն անձամբ, քանի մը ոստիկաններով, դատարանին կը դրագիր մը հետ կերթայ գիւղը, և թէպէտ Թաթուստան հոգեվարքի մէջ կը կը գտնէ, բայց և այնպէս հարցաքննութիւնը կարելի եղածին չափ աղէկ կերպով կատարելով, կը վերադառնայ : Հարցաքննութենէն քառորդ ժամ ետքը Թաթուստան ալ կը մեռնի :

Նոյն օրը Մահսէր անուն ուրիշ չէքէս մը որ քանի մ'ամսէ հետէ աւազակութիւն կընէ եղեր, իր քանի մ'ընկերներովը Մուսային տունը կուգայ, և որպիսութիւնն հարցնելէն յետոյ, « Գու գեռ ողջ ես » ըսելով, քովի սուրովը Մուսային լեզուն և ականջներն կը կտրէ : Մուսայի դրացիներէն Եսա անուն տաճիկ մը, զՄուսան ազատելու համար երբ վրայ կը հասնի, Մահսէր զանի ալ ատրճանակի հարուածով մը առ ժամայն գետին կը փռէ անկենդան, և կսկսի Մուսայի սրունքը ծակել, և ոչխարի նման, փելով ուռեցնել. նոյն միջոցին Մուսայի քոյրը վրայ գալով՝ կացին մը կառնէ և անով Մահսէրի գլուխը կը ճգմէ. զայս տեսնելով

Մահսէրի ընկերք կսկսին փախչի :

Այս գէպքն ալ Գայմազամի ականջն հասնելով, թէ՛ չէքէզներն և թէ՛ տաճիկներն կը կանչէ իր ներկայութեան, և ամենուն ալ առանձին առանձին հաստատուն գրաւոր խոստումներ ստորագրել կուտայ, որ այսուհետեւ բնաւ այսօրինակ հակառակութիւններ և անմարդավայել գէպքեր տեղի պիտի չունենան իրենց մէջ : Դարձեալ զՄուսայն ալ, ընտանեօք, Չարչամպա բերել տալով բժիշկի մը խնամոց կը յանձնէ : »

Նամակագիրն մեծ գոհունակութիւն կը յայտնէ Գայմազամ Պէքիր պէյին նկատմամբ, (որ չէքէս է), ըսելով թէ, Պէքիր պէյի հազուագիւտ խաղաղասէր ոգին և ազնիւ ու համեղ վարմունքն էր որ յաջողեցաւ յառաջն առնուլ այսպիսի ծանր գէպքի մը, որոյ նմանը ցարդ տեսնուած չէր այս կողմեր. եթէ ուրիշ Գայմազամ մ'ըլլար, տարբեր կերպով վարուելով, առիթ պիտի տար հաւանականաբար երկու կողմէն 200էն աւելի անձանց մեռնելուն :

Կը կարծուի, թէ Քեամիլ և Մուսա կորուստներ ունենալով, կասկածած են, թէ գուցէ Բէշիխան և Թաթուստան գողցած լինին, և թէ այս է եղեր սոցա նախայարձակման պատճառը :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Մայիս 4

Քոնստիտե	15-25
Սօսիէթէ Ժէնէրալի բաժինք Անգ. լիւր.	2-22
Քրէտի » » Օսմ. »	5-15
Երկաթուղեաց » » Քր.	58,
Թրամուէյ Օսմ. լիւր.	1-
1865ի փոխառութիւն Քր.	78
1865ի » » »	79
1869ի » » »	74
1872ի » » »	24-30

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՅԻՍՈՒՍԻ

ՎԵՐՋԻՆ ՇԱՐԱՔ

ԽԱՉԻ ՃԱՌ

ԵՒ

ԿՈՐՈՒՍԵԼՈՅՆ ՅԻՄԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԷԷԷԷԷ

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ

Կգտնուի Ս. Ղ. և Եղաճանճեան գրատունը՝ Եէնի-ճամի Զինկիրէր ճատտէսի թիւ 8 : Գին 1 Ֆրանգ :

Վ Ե Պ

ՀԱՃԻ-ՍԱՖԵՐ

Թարգմանաց Ե Գրքեր

Արմաշու վանուց տպարանի հրատարակութիւններէն գեղեցիկ վիպասանական գրուած մ'է այս, յորում ամուսնական կենաց մէջ անհաւատարմութեան ինչ աստիճան չար հետեւանքներ ունենալը ստորագրուած է :

Կը ծախուի ի Չագմագճըլար եօգուշու Գալաֆեան Էֆէնտիի գրատունը և հայ գրավաճառաց քով. գին 15 զրշ :

ՄԱՆԿԱԳԵ

ՀԵՂԻՆԱԿ ՇԱՆՅԼԷՕՐԻ

Ընտիր և գողտրիկ երկասիրութիւն մ'է այս՝ մանկանց դաստիարակութեան վրայ : Հեղինակը կը նկարագրէ մանկանց այլ և այլ հասակի պահանջումները, խաղերը, հոգեբանական հանգամանքն. անկէց խիստ ուշիմ դասեր, նուրբ դիտողութիւններ կը հանէ համառօտ, պարզ այլ իմաստալից ոճով, և կը հրաւիրէ ծնողքը որ հին ճամբան թողուն ու աւելի բանաւոր և օգտաւէտ ընթացք

մը բռնեն իրենց մանկանց կրթութեան համար: Այսպիսի գործեր որչափ շատնան ազգին մէջ՝ այնքան օգուտ կրնան բերել. և թարգմանիչն՝ Մեծ. Մ. Մուսաբեան, որ իշխատակ իւր որդեկին նուիրած է զայն, աւելի սիրուն և յարմար գործ մը չէր կրնար ընտրել ոչ միայն իր հայրական գործին յայտնելու, այլ և գործնական հրահանգ մը տալու համար: Թարգմանիչը այսպիսի գործերու ստանալիք յաջողութեան վրայ քաջալերուի աւելի ընդարձակ կըրթական երկեր իւրոյ հանելու: Այս նախաշաղկի մէջ ըստ մեզ, հրապուրելի, հայ ընթերցողին ուշադրութիւնը լրջագոյն գրուածոց դարձնելու համար: Այսպիսի գիրք մը ամեն ծնողաց ձեռքը մէյմէկ օրինակ գտնուիլ պէտք է:

Կը ծախուի Եֆէն-ճամի փողոց Զիրին-կիրէն ճատտէսի: Թիւ 8, Ս. Ղ. Եղգմանեան գրատունը, Գիրն է 2 ֆրանք:

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Մուսայեա օլունաճաք Շընայտըր ֆիլէնկի քօլման վէ քուրչունկարը ֆիեթընա տայիր Տարը շուրայի ասքերի պաշ քիթապէթինէ վերիմիշ վարաքալար ասհապը հազըր օլտուղու հալտէ տալը շուրաճա կէչնէրտէ մէօհլըրէրի աչըլարաք քըրաթ իտիլիշ իտի. պու վարաքալէրին էվլէնէ թալիպլէրէ վերիլէն շարթնամէյէ կէօրէ եաղըլմատը լաղըմ կէլիլըքէն օլ վէճէլէ եաղըլմատը զը ճիհէթլէ պուլնլարըն հալի օլտուղու շէրաթի վէ ֆիեթաթ շաեանը քապուլ կէօրիլմէմիշ օլտուղու վէ պու շէրաթի վէ ֆիեթաթ իլէ մէղքիւր քօլման վէ քուրչունկարըն աղընայամաճաղը էվրաքը մեքքումէ ասհիպլէրինին մալիւմիւ օլմաք իլին իլանը քէյֆիլէթէ իպթիտար օլունուր:

4 մայիս 1876

Պապը Սէրասքերի

Ասաքերի շահանէ էրզուգ ամպարը իլին պէհէր քըյէսի օն եէտի պուչուգ զուրուշա օլմաք իւղէրէ Մէհմէտ պէյին իթասընը միւթէաշիա օլտուղու Սիպիր եաղընտան նիսան թագսիթի օլան եիկերմի պէշ պին քըյէ Էաղըն Էէնիւղ թէս լիմ իթմէալիյի ճիհէթլէ, գարարը վերիլտիլի կիւն մէղքիւր եաղըն նըսֆը հէման վէ նըսֆը տիկէրի տալի օն կիւն միւրուրինտէ թէսիլմի ամպար օլունմաղ վէ միւթէաշիալինէ բէշինաթ օլարաք տէֆաթէն եիւրմի պին զուրուշ իթա քըլընմաք վէ քուսուր եաղ էսմանը թէս լիմինի միւպէյլին վերիլէնէք օլան մաք պուլ մէնէտլէրինին թարիսինտէն իթիպարէն՝ օթուգպիւրէր կիւնիլ իւշէր թաքսիթ իլէ վէ միւթէաշիալինէ եիւրմի պիւրէր զուրուշ հիսապըքըլա թաքսիթլէրի կէլտիւրէ պէհէր քըյէսի եիկերմի զուրուշ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ մայիսի ըուլմինին ալթընճը փէնճէնպիհ կիւնի գարարը գաթիսի վիւրիլէնէլինտէն իթասընա թալիպ օլանլարըն եէվմը մէղքիւրտէ Տարը Շուրայի ասքերիլէ կէլմէլէրի:

4 մայիս 1876

Պապը Սէրասքերի

Տարը շուրաճա մաճիպուղ նուսուլէսի վէճէ իլէ ասաքերի Շահանէ գալէվրահանէ անպարը իլին մալպայեա օլունաճաք օլան օն պին առէտ պէեաղ եէրլի վաքէթանըն էսմանը սիմ մէհիտիլէ եիկերմի պիւր պուչուգ զուրուշ հիսապըլա հալմալէթէն վերիլմէք իւղէրէ պէհէր քըյէսի օթուգ տէօրթ զուրուշ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, իլ պու մայիսը ըուլմինին պէշինճի շարչամալ կիւնիլ գարարը գաթիսի վերիլէնէլինտէն՝ իթա իթմէյէ թալիպ օլանլարըն եէվմի մէղքիւրտէ տարը շուրայի ասքերիլէ կէլմէլէրի:

29 նիսան 1876

Պապը Սէրասքերի

Հէր քիմին եէտինտէ տօքսանպիր սէնէսի շուպաթըն նիհայէթինէ գատար թայինաթը լաճիլէ փուսուլաթը վար իսէ, տօքսան իլի սէնէսի Մայիս նիհայէթինէ տէկին պինէն վէ եալստ պէտէլէն ալաղ իթմէլէրի իլան օլունուր:

13 մարտ 1876

Պապը Սէրասքերի

ՊՈԼԻՍ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԵՐԿՐԱՆԻՆԻ

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԽԱՆ ԹԻԻ 27

Ընտանեկան ամեն տեսակ կարերու, թէ՛ ոտքով և թէ՛ ձեռքով դիւրաւ գործածելի մեքենաներուն զանազան տեսակները, ածան դընով կը ծախուի և ծախու առնողներուն ձրի դաս կը տրուի. նաև մինչեւ վեց ամիս քանի անգամ որ աւուրի՝ ձրի կշտկուի: Կարի մեքենայի վերաբերեալ ասեղ, դերձան, և ուրիշ զանազան գործիքներ կգտնուին, ինչպէս նաև չորապ, ֆանէլա, շալ, ուսկուֆա, թեւոց ևլն. գործող մեքենաներ: Աւուրած մեքենաներ կը շտկուին և մեքենայով կարել սորվիլ ուղղորեն: Բոլոր ալ դաս կը տրուի:

ԱՌՄԱՐԵԳԱԿՆ

Պ. Վ. ՆԱՄԵՐԵԳԱԿՆ

Պ. Վ. ՆԱՄԵՐԵԳԱԿՆ

ՄԵԾ ՏՈՒՆ ԳԵՂԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ԴԵՂՈՐԷԻՑ

Վ. ԾԱՆՆԻ

Բերա Մեծ փողոց Աղաճամի քիւ 77

ԵՒ

Կ. Պօլիս կամուրջի ճրապարալիք քիւ 1—2

Եւրոպիոյ առաջին գործարանաց հետ յարաբերութեամբ կապուած, և իւր զեղրէից ընտրութեամբ և գնոց չափաւորութեամբ հըռչակուած:

Միակ մթերանոց անուանի Հ. Նէսթլէ քիմիագետին շինած Ծալիւն Լալիէն, որ փոքրիկ աղայոց, տկար կաղմ ունեցող և հիւանդութեանէ ապաքինելոց միակ սննդարար ուտելիքն է

համայն Եւրոպիոյ մէջ ընդունուած և ամեն գըլխաւոր բժշկաց հաւանութիւնն ստացած:

Հոն կը գտնուի նաև.

Քոֆէ (մատակի խմորեալ կաթ) որ մեծ համբաւ ունի Եւրոպիոյ մէջ և շատ կը փնտրուի:

Սէլֆաթ քը Բիլին, զուտ և մաքուր, Բէլթիէ, Տիւպօք, Ժօպսթ և Էվանս Լէդէ ճարտար քիմիագետներէն պատրաստուած:

Ձկան Խոլ, զուտ, Գրիսթիանայի Բէթէր Մէլէրի գործարանէն ելած:

Ելէրթի (հիւսիսայ) Խահաւ, Լուսովիկա պուրկի Հ. Ֆրանք գործարանէն ելած ստամոքսի ուժ տուող և ախորժակ բացող, որ հասարակ խահուէի հետ խառնելով՝ գինը մեծապէս կիլեցնէ՝ առանց համի ու հոտը փոխելու:

Արուստայան Խոլոյց ամեն ժամու մէջ:

Տէլֆէն Էսթ, մաքուր անվրայելի ներկ:

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱՆԱՏԻ ՀՈՂՈՒԷԻ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, նաև զգային տկարութեան, ուժաթափութեան և տխրութեան համար. կը ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անչափաւորութեանց հետքերը: Սրտի և երիկամանց վրայ օգտակար աղիքներուն մ'ունի. արիւնը մաքրելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ, և գրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ: Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտախառնութիւն, կուճուրութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լեցուած կազեր, գլխի ցաւեր կը վանէ. մարսողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաքրուելով բոլոր այն աղտոցութիւններէ՝ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական զիրքը կը գտնուի:

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՂՈՒԷԻ

Մորթային հիւանդութիւնք և վէրք բուժելու մասին ունեցած պալատական յատկութեանցը չհաւասարի բնաւ ուրիշ դեղ մը. հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (շիրիփէնչէ), սրունից և ստեանց վէրքեր կամ բոլորովին կանցնին և կամ կլանան. օգտակար է նաև հարբուխի, հաղի, սրտի բարախման, մանաւանդ օղացաւ (եէլ) ըստած հիւանդութեան: Իւր կազողութիւն՝ զորաւոր աղիքներէն մաքրելու համար (օրրաճա) հիւանդութեան արգանիշ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը դիմադրուէ:

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղափաճաններու քով, և մասնաւորապէս Պահճէ-գափու Թաշ խանի կողմերը Պ. Գասապեանի դեղարանը Նօ. 7 կը ծախուի:

Աւելի առնել ուղղող կը հրաւիրուի առ հեղինակն տոքթոր Հոլլուէի Ի Լոնտոն Օքսֆորտ փողոց Թիւ 335:

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆՋԻ

- 1.—Փոռնը 2ՈՐԵՔՇԱՐԹԻ և ՇԱՐԱԹ օրերը կը հրատարակուի:
- 2.—Տարեկան բաժանորդագինն է միայն չորս արծաթ մէհիտ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրաքաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ գաւառաց համար:
- 3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի:
- 4.—Տեղական ու գաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ:
- 5.—Հատը 40 փարպէ, և կը գտնուի ամեն Հայ գրաւանաւոր խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով:
- 6.—Մանուցման տողը 3 զրուշ է մէկ անգամի համար: Աւելի ածան կըլլայ աւելի անգամներու համար:
- 7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան, Կ. Պօլիս Ալաճա-Համամ Խալիլ խան միջին յարկ Թիւ 19:

ՏՆՅՈՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ Բիգա փաղա խան քիւ 3